

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 349

י"א סיון
תשפ"ה

פרשת נשא

דרך חיים

שציווה אותם לברך את עמו ישראל באהבה. לכן חתם הפסוק במילים "אמור להם", שאינו לשון ציווי אלא לשון אמירה כיצד עליהם לנהוג ממילא מכח אהבתם הגדולה את ישראל. ציווי ברכת כהנים אינו ציווי לומר ברכה בפה אלא איך לבטא את החסד ואהבת ה' שבליבם.

בזה נבין כיצד לבאר את שאלת הרבי השפת אמת על הגמרא שהכהנים יכולים כל היום לברך את עם ישראל, ואם כך אם הכהן בירך את ישראל ושב ובירך את חברו הרי שלכאורה עבר על 'בל תוסיף' מיישב השפת אמת על פי הדברים בהם דיברנו כעת. הכהן בעצמותו משתוקק להיטיב, לאהוב ולברך את ישראל. ברכת "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לברך את עמו ישראל באהבה" היא במה שהכהנים זכו לקדושת אהרן בטבע נפשם הטוב. אמנם בשעת ברכת כהנים המצווה היא לברך דווקא בנוסח המסויים שנקבע בתורה. אבל עצם הברכה מהכהן במהלך היום אינה ציווי אלא חלק מעצמותו של הכהן.

זה עתה סיימנו את חג השבועות. ערב מתן תורה נצטוונו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט ו). הרי שבכל אחד ואחד מישראל יש מעט מאותה הכהונה, טבע הנפש של חסד ואהבה לכל בריותיו של הקב"ה. כמידת הכהנים שהחסד בעצמותו, כך בליבנו ועצמותנו יש את מידת אהבת ה' ואהבת ישראל, והברכה נעשית ממעמקי הלב ופועלת את פעולתה בעולם.

שבת שלום!

החזקה הקדוש מלובלין, בספרו 'יושר דברי אמת' (הובא גם בס' 'אגרא דכלה' של הבני יששכר) מבאר את הפסוק 'כה תברכו את בני ישראל'. המילה 'כה' אינה מובנת, שהרי מילה זו שייכת כאשר היא מפנה למילה שמופיע קודם לכן בפסוק. כדוגמא בטהרת הלויים נאמר "וכה תעשה להם לטהרם..." (במדבר ח ז) כפירוט הלכתי למה שאמר לפני "קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אתם". אך בברכת הכהנים לא נאמר קודם לכן ציווי לברך את ישראל, אם כן מה שייך לומר 'כה'?

דרכו של אהרן הכהן היה להיות אוהב שלום, רודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. שורשו של אהרן במידת החסד. אהבת הבריות שהייתה בליבו נבעה כולה מאהבת ה' יתברך. שמי שאוהב את הקב"ה אוהב את ישראל, שהקב"ה אביהן של ישראל הוא, והאוהב את האב אוהב את בנו. אצל אהרן מעשים שבין אדם לחברו הינם מעשים של בין אדם למקום. זהו שציוותה התורה "הכהנים בני אהרן" - שעל הכהנים לנהוג כבניו של אהרן ובהמשך לדרכו הרוחנית, שגם הם צריכים לאהוב את ישראל כאהרן אביהם. כל זה נאמר כבר בתחילת הפסוק "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר" - מתוך היותם בניו הם בעלי תכונתו של אהרן, וממילא מאהבתם את ישראל רוצים הם לברכם. על כך אמרה התורה כי האופן לעשות זאת היא "כה תברכו את בני ישראל", באופן והנוסח אותו מלמדת אותנו התורה. זה מה שאומרים הכהנים "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לברך את עמו ישראל באהבה". במה שקרא את הכהנים כבניו הרי

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

רבי שלום דב רבינוביץ' שמע מר' אריה דברי חיזוק מאלפים על עניין שקידת התורה והעלה אותם בספרו 'שערי שלום':
העמל בתורה עליו לדעת, אמר ר' אריה, כי אף על פי שלפעמים כשלומד אינו רואה בתחילה שום סימן ברכה, אסור לו להתייאש ולפרוק מעל צווארו עול תורה. אדרבה, עליו להמשיך בעמלו, מעט ועוד מעט, ולבסוף ההצלחה תאיר לו פנים.

ר' אריה ביאר על פי יסוד זה את המובא באבות דרבי נתן (פרק ו'): "ושותין בצמא את דבריהם זה ר' עקיבא. מה היה תחלתו של ר' עקיבא. אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו אמרו לו המים שתדיר נופלים עליה בכל יום אמרו לו עקיבא אי אתה קורא "אבנים שחקו מים" (איוב יד יט). מיד היה רבי עקיבא דן ק"ו בעצמו מה רך פסל את הקשה דברי תורה שקשין כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם מיד חזר ללמוד תורה".

ביאור הדברים, הסביר ר' אריה, כי הרי כל טיפת מים בפני עצמה לא עושה שום שינוי הנראה לעיניים, ורק כשירדדים מיליוני טיפות בעקביות וברציפות זו אחר זו, נעשה לבסוף חור גדול. נמצא שכל טיפה וטיפה פועלת משהו, רק שאין אנו רואים זאת באופן מייד, ורק לאחר מיליוני פעמים שנעשתה פעולה מועטת ניכר השינוי לעיניים. כך הוא גם בלימוד התורה, כשהאדם לומד עוד דף גמרא, עוד משנה, עוד פרק תנ"ך, במציאות נפעל אצלו משהו, למרות שלא תמיד ניכר השינוי באופן מייד. אך ברור שהשינוי נעשה, כי כל עמלות בתורה פועלת משהו בנפש פנימה. לכן אין להתייאש אלא להמשיך ולעסוק בתורה ובעבודת ה', ואין ספק שלבסוף הוא ירגיש בתוצאות הטובות, כפי שאכן יישם ר' עקיבא למעשה.

(דרך אבות עמי' שכח-שכט)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאחר פעולת טחינה החיטים ולישתם במים אופים את החלה. מלאכה זו נקראת 'האופה', וכפי שנפוץ יותר - מלאכת מבשל. איסור בישול קיים בין בדברי מאכל, בהפיכתם למוכנים באמצעות האש, בין בבישול במים, בין באפייה ובין בצלייה על גבי האש, ובין בבישול חפצים כבריכוך מתכת על ידי האש.

איסור בישול מן התורה הינו דווקא באמצעות חום האש, בין באופן ישיר ובין באופן עקיף על ידי בישול בדבר שנתבשל באש (כמים וכדומה). לעומת זאת, אין איסור בישול במבשל בקרני השמש. אך משום החשש שמא יבוא אדם ויטעה לבשל בדבר מה שבושל באש (תולדות האור) אסרו חכמינו ז"ל לבשל בדבר שבושל בקרני השמש (תולדות חמה). הדבר נוגע להלכה ולמעשה בדיון הבישול בדוד השמש, כפי שנבאר אי"ה בהמשך.

כיוון שתהליך הבישול הינו תהליך ממושך שלא מתרחש ברגע אחד של המעשה, אלא על ידי שהאדם עושה את מעשיו ומניח את המאכל במקום בו יגיע לכלל בישול, ולאחר מכן החום פועל את פעולתו, הרי שהאיסור הוא בעצם ההנחה במקום זה. אמנם אם אדם הניח מאכל וטרם שהמאכל התבשל נזכר ליטול אותו משום - אין בזה איסור בישול מדאורייתא, אלא איסור מדרבנן בלבד משום שסייגו חכמים שלא להניח במקום שעתיד להגיע בו לכלל בישול. ואם השאיר את הדבר במקום זה והגיע לכלל בישול - עבר בזה על איסור תורה.

לגבי אופן הבישול הבחינו חכמינו ז"ל בין בישול בכלי ראשון לבישול בכלי שני ש"אינו מבשל". בטעם הדבר הסבירו בעלי התוספות, כי אף על פי שגם הכלי השני רותח הוא, כיוון שכאמור בישול הינו תהליך ממושך, ודפנות הכלי השני לא היו על גבי האש ולכן הינן הולכות ומצננות את חום המים, הרי שאין לנו לחוש למעשה הבישול במצב שכזה. לכן בנתינת מאכל בכלי שני אין איסור בישול. אמנם הגמרא לימדתנו כי יש לכלל זה יוצא מן הכלל והם 'קלי בישול', הוה אומר מאכלים שמתבשלים בקלות ואינם זקוקים לשהות ארוכה על מנת להתבשל. בע"ה בהמשך נדון בדיני כלי ראשון, שני ושלישי הלכה למעשה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

האם יש עניין לעמוד בשעת הקידוש בסמוך למקדש, והאם יש לעמוד או לשבת בזמן קידוש? יש לעמוד בסמוך מקדש כפסק מרן המ"ב (סי' רעא ס"ק מו), כי אחרת זה לא נחשב לקיבוץ ולקביעות.

שאלה |

תשובה |

לגבי אופן אמירת הקידוש, בספר הנפלא "נתיבי המנהגים", מידידי הגאון הגדול הרב אליקים דבורקס שליט"א, אשר עוסק בכל המנהגים על מקורותיהם הרבים עד לפסיקת ההלכה, הקדיש לנושא זה פרק שלם. עכ"פ בכל-בו (סי' מא) מבואר שבאמת היינו צריכים לומר את כל הקידוש בעמידה כמו שיוצאים לקראת מלך, אולם בגלל שצריך לעשות קידוש במקום סעודה אנחנו יושבים. ומלשון הרמ"א (רעא י) משמע שצריך לעמוד בשעת אמירת "ויִכְלוּ", ובברכת "בורא פרי הגפן" ובכל קידוש היום אפשר לשבת. וכמו שכותב ספר המנהיג (הל' שבת) בשם הרמב"ם שהטעם הוא משום ש"ויִכְלוּ" הוא כעדות ויש להעיד מעומד. ובאמת המהר"ם שי"ק (על תרי"ג מצוות) מעיד שכך נהג החת"ס, וכן נהג גם הכת"ס (התעוררות תשובה סי' קל). אבל עפ"י האר"י עומדים בכל הקידוש וטועמים מהכוס בישיבה.

אני מאושפז בבית חולים וארוחת הערב מוגשת קודם כניסת שבת, כיצד עליי לנהוג לעניין הקידוש?

שאלה |

תשובה |

יש להתפלל מנחה קודם פלג המנחה, ואפילו ביחידות. בשעת פלג המנחה להדליק נרות ולקבל שבת, ולאחר מכן להתפלל את תפילת ערב שבת, לקדש ולאכול. אך אם האוכל מוגש עוד קודם פלג המנחה בלית ברירה יש לשמור אותו עד הערב. אמנם אם האוכל יתקרר אז בדיעבד ניתן לאכול קודם שבת, ולבקש בערב יין או לחם לקדש עליו, ולאחר מכן יש לאכול כזית עוגה או לחם, או בשעת הדחק להסתפק בשתיית שתי רביעיות יין.

האם מותר לצרף חלה קפואה ללחם משנה או שהיא מוקצה?

שאלה |

תשובה |

הניסיון מראה שאפשר לאכול גם מחלה קפואה ע"י שנחתוך חתיכה קטנה מהקצה שלה, ולכן היא לא מוקצה וראויה להיות לחם משנה, ואפשר לכתחילה להוציא אותה מהפריזר כדי להשתמש בה ללחם משנה וכדי לאכול את כולה אחרי שהיא תופשר. ובסיעתא דשמיא מצאתי שכך פסק גם הראב"ד הגר"י פישר זצ"ל במכתבים ששלח לבעל ספר מאור השבת.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁוֹׁת

עם הרב חיים אידלס

האם לחם פרוס הארוז בניילון נחשב כשלם לעניין לחם משנה?

הנצי"ב זצ"ל (משיב דבר סי' כא) הכריע בדבר שלחם פרוס העטוף בנייר, ובזמנו- בניילון, נחשב כלחם שלם משום שנראה כלחם שלם. על אף שלהלכה פסקנו שיש להניח עשר אצבעות על גבי הלחם וכאן הניילון חוס בעד האצבעות, אך הוא בטל לגבי הלח ולכן נחשב כאילו הנחנו את האצבעות ישירות על הלחם. ולכן באם אין לחם שלם ניתן להשתמש גם בלחם פרוס עטוף כלחם משנה.

שאלה |

תשובה |

לעתים החלות שאנו קונים מחוברות, האם ניתן להשתמש בהן כלחם משנה?

בארחות חיים (סי' רעד) הביא בזה מחלוקת, על כן יש להפרידן. ואין בסימן החיבור שיישאר עליהן בכדי שלא ייחשבו כלחם משנה. אולם אם אחת החלות נשכה חלק מהחלה השנייה היא נחשבת כפרוסה ויש להביא במקומה חלה שלמה.

שאלה |

תשובה |